

לימוד תורה לנשים

"הקהל את העם, האנשיים והנשיים והטף, וגרך אשר בשעריך, למן ילמדו למן ישמעו ויראו את ה' אליהיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת" (דברים י"א, י"ב). נצטווינו כאן על מצות "הקהל" בה נאספו כל בני ישראל במקדש פעם בשבועיים, ושמעו מפיו של מלך ישראל קריית כמה פרשיות בספר דברים, למן תתחזק האומה בקיום התורה. אמנם מצואה זו היא מצות עשה שהזמן גרמא, ואע"פ כן הנשים חייבות למצואה זו. מפני מה?

הקשו חז"ל על כפל הלשון "למן ילמדו, למן ישמעו". לכוארה סדר הדברים הם שהאדם מטה אוזן להקשיב ולשמעו, ורק כש考לט את משמעות המלים הוא "לומד" תוכן. היה ראוי לכתוב "למן ישמעו ולמן ילמדו"? ועוד קשה: אם כבר כתוב "למן ילמדו", לשם מה להוסיף "למן ישמעו"? אלא ענו חז"ל: "אם אנשיים באים ללמידה, נשים באות לשמעו. טר' למה באים? כדי ליתן שכר למביאיהם" (חגיגה ג ע"א). ובכן מדובר כאן לשתי קבוצות שונות, لكن התורה שינתה סדר הדברים, למן לא נתעה לחשוב שמדובר באותה הקבוצה.

כבר כאן הבחינו חז"ל מה בין לימודי האיש ללימוד האשה. היטב ביאר זאת רשות הריש לעניין הבדיקה מה בין "למודם אוטם את בניכם" (דברים י"א, י"ט. ושם דיקקו חז"ל בקידושין כ"ט, ע"ב "בניכם ולא בנותיכם") לבין פרשת הקהל. ז"ל רשות ר' האב פטור רק מן החובה להקנות לבתו למדנות של תורה וכו' אבל אותה הבנה של ספרות היהדות ואותה ידיעה של המצוות הדורשה כדי לקיים את 'יראו את ה' אליהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת' (דברים ל"א, י"ב) אותה יש להקנות לבנותינו לא פחות מאשר לבנינו". ככלומר יש להבדיל בין ליום עיוני חקרני הבא לידי עצם הבנת עמוק דברי התורה כשלעצמם, לבין ידיעה כהכשר דבר ומובא לדעת כיצד לקיים המצוות בפועל, או כדי לדעת עיקרי הדת ואמונהינו. לכן בפרשנתנו ("וילך") נצטו הנשים "למן ישמעו".

חילוק זה של רשות הריש הוא חדשני. שמא אמר זאת מפני מצב מיוחד של "השכלה כללית" ששרר בגרמניה בתקופתו? שמא רק צורך השעה גור עליו להדחק למצוא פתרון ל"שוויון זכויות"? אבל הוא מציין לדברי הט"ז (על שו"ע יו"ד סימן רמ"ו ס"ק, ד') הכותב אף הוא על מצות הקהל: "לא דרש המלך [בהקהל] כי אם פשוטי הדברים, וזה באממת מותר [לנשים] אף לכתילה, כמו שהוא המנהג בכל יום. מה שאין כן בלמידה פירוש דברי תורה דרך התחכਮות והבנה, אסור לכתילה. וזה מובן בלשון התלמוד (חגיגה ג) 'אנשיים באים ללמידה לשמעו', דהיינו שהנשים לא ישימו לב רק בפשוטי הדברים לשמעו אותן". עד כאן לשונו.

חונכו ע"י הרמב"ם (סוף הלכות תמורה) לנסות לתת טעמי לדברי תורה. כיצד אפשר להסביר מניית לימוד תורה עמוק לנשים? נראה לוור כי בכך יש סטייה מן המסלול המובהר לנשות ישראל. אשה צריכה להיות אם מסורת לצאצאה, היא צריכה להיות מועילה לבעה ומשמעותו לקיים תפkidו כראש הבית. האשה היא המוט המרכזי של הבית. "עקרת הבית" היא "עיקר" הבית. היא הרוח החיה של המשפחה. כאשר תתן את דעתה שענינית הבית יזרמו על מני מנוחות בניהול תקין, הרי כל בני המשפחה יצליחו לקיים מה שモוטל עליהם.

אבל כדי לחקור בדברי תורה באמת צריכים להקציב שעות מרובות כדי להבין כל דבר לאשורו, כי הדברים מסתעפים מאד. וכל פרט פרטיים צריכים להשווות זה לזה או לתת הבדל ביןם לשאר פרטיים בנותאים דומים או שונים. כדי להבין לאשורו צריכים להינזך ולהבדל מרוב עיסוקים אחרים. דבר זה בוודאי יפגע בתיקינות פעולות האשה כאם לצאצאיה ורעה לבעה. זה בעינו נאילו ראש ישיבה ישמש גם כן כראש העיר, או כמנהל גמ"ח גדול. ודאי עיינו יפגע גם יגיע למסקנות מוטעות או יפסוק שלא כהוגן. כי לדעת דברי תורה באמת צורך האדם להשקי כל מרצו, כל כוחות עיונו. [זואת היא גם כן הסיבה שהאשה פטורה מלילכת לבית הכנסת ג' פעמים ביום. כי תבטל מתפקיד החשוב ביותר!].

ואמנם פשוט הדבר כי לכל כל יש " יוצא מן הכלל". יש נשים דגולות שלא נכללו באיסור זה, כמו ברוריה אשת רבי מאיר (חיד"א, שו"ת טוב עין, סימן ד). וככתב "פרישה" (תלמיד רמ"א, בביאורו לטור י"ד סי' רמ"ו סי' ט"ז) "רוב נשים אין דעתן מכונות וכו'. אבל אם למדה לעצמה, אנו רואים שייצאו מזה מן הרוב הנ"ל".

בספר "תורה תミימה" (על דברים י"א, פסקא מ"ח) הביא ראייה לזה ממאמրם "כל המלמד בתו תורה נאילו לימדה תיפלות" (סוטה כ ע"א). ולמה לא אמרו "המלך אשתו תורה"? ולמה לא אמרו אודות האשה עצמה "אשה הלומדת תורה"? אלא בדת שחייב קתנה או נערה, אין האב יודע מראש מה תוכנות נפשה אם תתן את השעות הדרושים ואת ריכוז המחשבה כדי לא להסיק מסקנות מוטעות, שלא יצא מכשול מפרי עיונה. ולכן ימנע מלמדתה מפני תקלת הצפואה. אבל כאשר האשה בגרה ורואים בה התמסרות והיא מוכנה לעיין יפה בחומר הנלמד, היא אינה בכלל מה שאמרו חז"ל בזה.

ולמדנו מהפסק שلنנו עניין נוספת. "לשמעו" דברי תורה, כמו ששומעים איזה דרשן נואם בבית הכנסת מוסר "רعيונות", עדין איןנו "לימוד". לימוד בא ביגיעה, בהתאם למציאות המחשבה. "לימוד" הוא מה שהאדם תורה, הוא מחפש בספרים רבים כדי למצוא פתרון, הוא הולך לשאול חכמים אחרים והוא ער בלילות ומשככים בבורך כדי להגות בפסקה קשה. "לימוד" הוא אכן מחשבתי. "אנשים" באים ללמידה. בימינו יש הרבה גברים ש"שומעים" דברי תורה, ואינם בכלל "לימוד" תורה.